

Nr 1045

Av herr **Magnusson** i Borås **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 11, angående anslag till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk.*

(Lika lydande med motion nr 909 i Första kammaren)

Svenska Skifferoljeaktiebolaget bildades år 1941. Syftet med bolagets bildande var att genom oljeutvinning ur alunskiffertillgångarna i östra Närke medverka till landets försörjning. Efter krigsslutet ansågs verksamheten ha så stor betydelse ur beredskapssynpunkt att verksamheten borde upprätthållas. Enligt den så kallade kvarntorpsutredningen väntades bolaget bli ekonomiskt självbärande. Utvecklingen av priserna på bolagets produkter och lönekostnader m. m. gjorde emellertid verksamheten förlustbringande.

År 1961 konstaterade oljeskifferutredningen att verksamheten inte kunde bli lönande ens efter omfattande nyinvesteringar och att beredskapsvärdet inte kunde anses vara så stort, att fortsatt statligt stöd kunde anses motiverat. Utredningen föreslog att verksamheten så snart som möjligt skulle avvecklas och bolaget likvideras. Riksdagen beslöt samma år att bolaget successivt skulle avvecklas.

År 1965 överläts huvuddelen av Skifferoljebolagets industrikomplex i Kvarntorp till Ytongs dotterbolag Yxhults stenhuggeri aktiebolag. Samtidigt förvärvades Svenska Durox AB med dotterbolagen Skövde gasbetong AB, AB Svenska stenhuggeri samt Durox International S/a i Luxemburg.

I proposition nr 11 år 1969 redovisas att i december 1968 träffades avtal om att Svenska skifferolje-koncernen — i vilken bl. a. Durox-företagen ingår — till Gullhögens Bruk överläter koncernens anläggningar för lättbetong m. m. Avtalet innebär vidare att staten skall teckna 50 000 aktier à 400 kronor i Gullhögens Bruk. För denna aktieteckning jämte stämpelkostnader erfordras ett belopp av 20,2 milj. kronor.

Försäljningen av Svenska Durox AB och dess dotterbolag innebär att staten avvecklar sin direkt affärsdrivande verksamhet inom byggnads- ämnesproduktionen. År 1965 betalade staten 34 miljoner kronor för dessa företag. Förlusten på Skifferoljebolagets Durox-engagemang har av bolagets revisor uppskattats till 44 milj. kronor. I förlustberäkningen har hänsyn tagits till den köpeskilling om 29 milj. kronor som erlagges av Gullhögen. Från vår sida framhölls i samband med riksdagsbehandlingen av Kungl.

Maj:ts förslag om inköp av Durox-företagen att affärens lönsamhet var mycket diskutabel. Inte heller kunde de övriga skäl som anfördes för förvärvet motivera affären. Mot den bakgrunden måste den nu aktuella försäljningen av Durox-företagens anläggningar m. m. till ett enskilt företag betraktas som en avveckling av statens engagemang och som sådant ett steg i rätt riktning. Försäljningen har i den uppkomna situationen, som inom en inte alltför avlägsen framtid torde ha lett till konkurs eller krävt nya tillskott av statsmedel, blivit mer eller mindre den enda utvägen för att åstadkomma en lönsam tillverkning på längre sikt och bereda sysselsättning för större delen av företagspersonalen. Genom de missgrepp som gjorts har dock 140 man blivit friställda. Även av hänsyn till Skövde stad och dess invånare synes försäljningen av företaget vara befogad. Genom försäljningen torde fortsatta förluster för staten i detta sammanhang kunna undvikas. Då den föreslagna aktieteckningen i Gullhögens Bruk synes vara nödvändig för att kunna avyttra Durox-bolagens lättbetonganläggningar m. m. vill vi ej motsätta oss anvisandet av medel till detta.

Kritik måste emellertid riktas mot det beslutsunderlag som förelagts riksdagen i proposition nr 11. I en bilaga till propositionen återfinns en sammanfattande redogörelse som på begäran av Skifferoljebolagets styrelse utarbetats av företagets ordinarie revisionsbyrå. På grund av att Durox-bolagen genom kommissionsavtal överlätit sina rörelser och till dessa hörande tillgångar och skulder till Skifferoljeaktiebolaget har revisionsbyrån ej kunnat exakt uppdelat resultaten mellan de olika företagen. Revisionsbyrån har därför sett sig nödsakad att reservera sig för förekomsten av felaktigheter i den i propositionen intagna sammanställningen av vinst- och förlusträkningar för de aktuella företagen. Vidare har revisionsbyrån ej medgett tid att utreda och ange beloppen för ställda panter och ansvarsförbindelser.

Den ekonomiska redovisning som lämnas i propositionen består huvudsakligen av en sammanställning av vinst- och förlusträkningar samt balansräkningar som upprättats med reservationer för ev. brister av ovan exemplifierat slag. Denna bristfälliga redovisning är mycket allvarlig och torde omöjliggöra för riksdagen att fatta ett på säkra grunder vilande beslut. Även informationen till riksdag, allmänhet och anställda om Skifferoljekoncernens utveckling och ställning måste sägas vara mycket otillfredsställande. Det framstår som mycket angeläget att vad som hittills brustit i ovannämnda hänseende snarast korrigeras genom vederbörande utskotts försorg. Endast härigenom möjliggöres en sådan offentlig debatt som vår demokrati kräver.

Hur de omfattande förlusterna på rörelsen kunnat uppstå och hur dessa fördelar sig på försäljningen respektive tillverkningen omnämnes i propositionen endast i allmänna ordalag. Någon närmare redovisning där förekommer icke. I vilken utsträckning företagets egen pris- och rabattpolitik

vållat förlusterna bör närmare klarläggas. Även bör närmare anges i vad mån det felaktiga valet av skärmaskin och det därav betingade avbräcket i produktionen lett till förluster. Frågan om styrelsens ansvar bör rimligen belysas på samma sätt som brukar ske i motsvarande situation för enskilda företag. Frågan om det konstitutionella ansvaret förutsätts komma att prövas i vederbörlig ordning.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

dels att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta att till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 20 200 000 kronor,

dels att vederbörande utskott utreder och i sitt utlåtande lämnar en fullständig redovisning av samtliga omständigheter kring det aktuella aktieförvärvet och dess sammanhang med förlusterna i det i Svenska Skifferoljeaktiebolagskoncernen ingående Svenska Durox AB varvid även utredes huruvida statsmakternas engagemang från företagsekonomiska synpunkter är försvarligt.

Stockholm den 11 februari 1969

Tage Magnusson (m) Gösta Bohman (m) Staffan Burenstam Linder (m)
i Borås

Nr 1046

Av herr **Dockered**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 12, med förslag till lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 163) om införande av brottsbalken.

(Lika lydande med motion nr 912 i Första kammaren)

Stockholm den 11 februari 1969

Robert Dockered (cp)